חמש עשרה נשים פרק ראשון יבמות ב.

חמש

[1]

חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן. כדתני [סיפא][2] שאם היתה אחת מהן נשואה לאחיו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים שתיהן פטורות. וטעמא יליף בגמרא [ג.]: **וצרות צרותיהן עד סוף העולם.** במתני' מפרש: **ממותו.** שמת בעלה ונשאה לאחיו ומת בלא בנים: **ואם ממותו ואם ממיו.** שתיהן אסורות לו משום ערוה כדכתיב (ויקרא יח) ערות אשה וכתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה ויש בכלל זה ממותו ואם ממותו ואם ממיו כדמפרש (ואזיל) בחלו הן הנשרפין (סנהדרין ד' עב.). וכתו [3](וכת כתו וכת בנו) דהכא בכתו מתוסתו קמיירי וכן בת בתו ובת בנו דאילו בתו מאשתו הייני בת אשתו דכתיב (ויקרא יח) אשה ובתה לא תגלה ממנו ל"ש מאיש אחר אבל בתו מתוסתו לא יליפא ליה מהכא דאשה ע"י קדושין משמע שהוא איש ומקרא אחריני נפקא כדמפרש בגמרא[4]: **אחותו מאמו.** שנשאה לאחיו מאביו ומת וכן אחות אמו שנשאה אחיו מאביו שאין מיוב יבום אלא באחיו מן האב דכתיב (דברים כה) כי ישבו אחים יחדו *ולפיכך אחות אמה מבני יעקב מה להלן מן האב אע"פ שאין מן האם ה"נ ל"ש: **ואשת אחיו מאמו.** שמת ונשאה אחיו מאביו שהיתה נכרית אלא ומת בלא בנים ונפלה לפני יבום זה ליבום אסורה לו לפי שהיתה אשת אחיו מאמו מחלה ואסורה לו עולמית דכתיב (ויקרא יח) ערות אשת אחיך דרשינן לה בפ' הבא על יבמתו (לקמן ד' נה.) אחיך בין מן האב בין מן האם: ואשת

אעשרה נשים פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן היבום עד סוף העולם ואלו הן בתו ובת בתו ובת בנו בת אשתו ובת בנה ובת בתה חמותו ואם חמותו ואם חמיו אחותו מאמו ואחות אמו ואחות אשתו ואשת אחיו מאמו ואשת

לשמא יגדל מהם עדרים עדרים כדמיים התם ר"א אבל הכא ס"ד דצרות צרותיהן אסירי טפי לא משום דמצלרור דרשינן להו ולצרור משמע תרתי שני ריש"ן ואפי' לרב אשי דנפקא ליה צרת צרה מסברא לקמן בפירקין (ד' יב.) מ"מ איצטריך לתנא לאשמועינן דלא תיסק אדעתין למימר דמצלרור נפקן ועוד אמרי' דלרב אשי נמי צרת צרה נפקא מצלרור דהא בגמ' קתני בהדיא בשמעתין (לקמן ד' ג.) צרות צרותיהן מנין ת"ל לצרור ולא לצור ולקמן (ד' יב.) דקא בעי מנה"מ לא אצרות צרותיהן קאמר דבהדיא דריש להו בבריתא מצלרור אלא על אפי' הן מאה דמתניתין קאי ואמר רב יהודה דכולהו משמעי מצלרור ורב אשי סבר דמצלרור לא משמע אלא תרי ואפילו הן מאה מסברא נפקי לצרתה מ"ט אסורה כל זמן שאוסרת גם לצרתה דבמקום ערוה קיימא צרת צרתה נמי מאסור לרה אחרת דבמקום ערוה קיימא: **בתו.** פי' בקונטרס בתו מתוסתו דאי מנשואתו הייני בת אשתו דלא גרעה מפני שהיא בתו ולפי זה הא דקאמר בגמ' (לקמן דף ט.) רב יהודה מתרגם מממותו ואילך הא דתני ר' מייא בטולן אני קורא בהן האסורה לזה מותרת לזה אבל שיתא בני דרישא לא משום דבתו כיון דבאוסרין קא משכחת לה בנשואין לא משכחת לה בנשואין קמיירי באוסרין לא קמיירי לא כמו שפירש בקונטרס דאמתניתין קאי הא דקאמר בנשואין קמיירי ולא באוסרין דא"כ היינו בת אשתו וכדאמר נמי לקמן (ד' י.) מאי אמו אילימא נשואה אביו היינו אשת אביו ועוד דבהדיא אמר בגמרא בתו דוחיל ואתי מדרשא מציבא ליה והייני בתו מתוסתו ועוד לאביי דאמר דבכי מייא אכולה מתניתין קאי ע"כ מיירי באוסרין אלא יש לפרש בנשואין קמיירי ר' מייא דהכי משמע מילתיה דרבי מייא בכולן אני מוצא בהם בהיתר וברגילות האסורה לזה מותרת לזה אבל מתניתין מיירי שפיר באוסרין ב) ונראה לר"י דליכא למימר דמתניתין דקתני בתו מיירי באוסרין ולא בנשואין דא"כ מאי קאמר בגמרא כיון דבתו בנשואין לא משכחת לה אפי' משכחת לה בנשואין לא מצי קאי אכולהו בני דמתני' דמיירי באוסרין אלא אר"י דהך בתו מיירי בין מאוסרין בין מן הנשואין: **אשת** אחיו מאמו. משמע הכא דבאשת אחיו מאמו *יש בה כרת דבמייבי לאוין סבר תנא דמתני' דמולדת כדתנן בפ"ב (לקמן ד' כ.) איסור מלוה ואיסור קדושה חולדת ולא מתייבמת ובהדיא תניא בגמרא מה אחות אשתו מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת כו' והקשה רבינו שמואל דבת"כ משמע שאין בה כרת דקתני התם ואיש אשר יקח את אשת אחיו באשת אחיו מאביו הכתוב מדבר אתה אומר באשת אחיו מאביו או אינו אלא באשת אחיו מאמו והדין נותן הואיל ואסר אחות אביו ואחות אמו ואסר אשת אחיו מה אחות אביו ואחות אמו אין מן האב בין מן האם וכו' ת"ל נדה היא מה נדה יש לה היתר ויש לה איסור אף אשת אח יש לה היתר ויש לה איסור וזו היא אשת אחיו מאביו שיש לה איסור ויש לה היתר אם יש לה בנים אסורה אין לה בנים מותרת משמע דאתא למעוטי אשת אחיו מאמו דאין בה כרת ודוחק לומר ולפרש דדרשא דת"כ לא אתא למעוטי אשת אחיו מאמו אלא אתא למימר דאיכא כרת אף באשת אחיו מאביו באין לה בנים בחיי בעלה אע"ג דיש לה היתר לאחר מיתה דמה נדה אע"ג שיש לה היתר לאחר מכאן בשעת איסורה בכרת אף אשת אח כן והכי דרשי ברים הבא על יבמתו (לקמן נד.) דאין הלשון משמע כלל כן ועוד דבירושלמי דפרק כלל גדול קאמר דאחותו יצאת לחלק ודודתו יצאת לידון בערירי והדר פריך מאשת אח למה יצאת ומשני לידון בערירי והדר קאמר ר' יוסי דודתו לגורך יצאתה למעט אשת אחיו מאמו דמה דודתו באשת אחי אביו מאביו כדיליף התם ערות דודו מדודו או בן דודו דאיירי באחי אביו מאביו] אף אשת אחיו באחיו מאביו ובתר הכי דרשי לה מנדה היא כמו בת"כ משמע בהדיא דלמעטו אשת אחיו מאמו אתא ותירץ ה"ר משה דלא אתא למעוטי אלא מערירי דכתיב בההוא קרא אבל כרת יש בה והא דבעי למילף מאחות אב ואחות אם דבין מן האב בין מן האם אע"ג דבאחות אב ואחות אם לא כתיב ערירי אהקישא דר' יוסה דרשי הבא על יבמתו (נ"ז שם:) סמיך דמהקישא דאשת אחיו מן האב נקיט כל הערייות לחומרא ולא נקיט לאשת אחיו מאמו לקולא דממעט מנדה היא ולא יתכן פירוש זה לרש"י שאומר[1] דכל כרת הוא וחרגו נכרת דהייגו דאיכא בין כרת למיתה בידי שמים אלא לריב"א שאומר דאין נכרת הוא וחרגו אלא בערייות דכתיב בהו ערירי וחילוק יש בין מיתה לכרת כדאמר בירושלמי (פ"ב דכתובות) דכרת בן ג' ומפיק ליה מדכתיב אל תכריתו את שבט הקהתי (במדבר ד) ובנודחת עד ג' ומיתה היא בס' כמתי מדכר דכתיב (שם יד) יתמו ושם ימותו וחולק על הש"ס שלנו דבמס"ק (ד' כח. ושם) אמרינן מנ' ועד ס' זו היא מיתת כרת ונוכל לומר לפי הש"ס שלנו למיתה בידי שמים אחר ס' וקודם זמן כרת ג) ות"ת לפי' ריב"א דברים הבא על יבמתו (לקמן נה.) מאי פריך ערירי דכתיב בדודתו למה לי כיון דמכרת לא שמעי' ערירי ואי משום דמאשת אח שמעי' ערירי בכל הערייות אם כן ה"ל לאקשויי מערירי דאשת אח למה לי דכתיב לבסוף ואר"י משום דבהיא שמעתא לעיל ילף כל הערייות מנדה להערלה להכי פריך ערירי דכתיב בדודתו למה לי לילף הא נמי מנדה דכתיב גבי אשת אחיו נדה היא[2]: **ואחות** אשתו. אין להקשות דנדה תאסר ליבם אע"פ שמטהרה אח"כ כמו אחות אשתו שאין מתייבמת אפי' מתה אשתו אחרי כן דלא דמי דאחות אשה ושאר ערייות האיסור עומד על היבם טפי משאר בני אדם אבל נדה לכ"ע אסירא ואפילו בנדתה משמע בפסחים ס"פ אלו דברים (ד' עב.) דבת יבום היא דקאמר ר' יוחנן אשתו נדה בעל חייב יבמתו נדה בעל פטור ופריך עלה מאי שנא יבמתו דקעביד מצוה כו' ד) משמע דקני לה ועוד נראה לחלק דאחות אשה אע"פ שמתה אשתו אחרי כן אוב לא מזקק ליבום כיון שנפטרה שעה אחת משום שנאמר דרכיה דרכי נועם (משלי ג) כדאמר בים מוחרות (לקמן ד' פז.) ואפי' היכא דלא מידחיא מהאי טעמא לגמרי כגון שיש אחים אחרים אסורה לזה שמתה אשתו כדאמר בפ' ד' אחין (לקמן דף מ.) כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאשה אח שיש לה בנים ואסורה דאין זה דרכי נועם אם יש לה להזדקק לזה שנפטרה היתנו אבל נדה דרכי נועם היא דלבעלה נמי צריכה להמתין עד שתטהר וגבי קטן לקמן בפרק כ"ש (ד' קיא.): דקאמר [3]רבה בלאו הכי נמי לא מצית אמרת מי איכא מידי דהשתא אסורה ליה ובתר הכי שריא ליה והא אמר רב כו' התם נמי אין זה דרכי נועם אם צריכה להמתין עד שיגדיל אבל מה שממתנת מחמת שהוא קטן ואינו רואה לביאה הוי שפיר דרכי נועם דאינו מחמת איסורא והוי כאילו הלך ינס למדינת הים:

לו

מכרת דשני מכרת דיומי מי נפיק. פירוש ימות פתאום. ומיתה לפירוש הקונטרס אמאי לא פריך מכרת דכי מי נפק. ויש לדחות כדפרישית. דמיירי בשאין לו בנים או שיש לו בנים גדולים שאין אותן מעשה אכזיבים כדיהם:
ד) א"נ כיון שיש לה היתר ע"י עבילה מקרי יבמה יבא עליה אבל הכי אין לשם היתר:

מסורת הש"ם

א) [עי' תו' מ"ק כח: ד"ה בלבן], ב) [ע"כ], ג) ס"ל אינ מהרש"ל, ד) [לקמן נ.], ה) [וע"ש כתוס' ד"ה לא מיבעיא וכו'], ו) [כשנת דף כה:], ז) [וע"ע תוס' שנת כה. ד"ה כרת], ח) [לפינו הגירסא רבא].

גליון הש"ם

רש"י ד"ה אחותו מאמו וכו' וילפינן. לקמן ד' ח ע"כ: תוס' ד"ה אשת אחיו מאמו וכו' יש כה כרת. עיין כריתות דף יד ע"ב תד"ה אשת אחיו:

עין משפט נר מצוה

א) א מיי' פ"ו מהל' יבום הלכה יד סמג עשין לא טוש"ע אה"ע סימן קסג סעיף ג:

תוספות ישנים

חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן. יש מקשים אמאי מתחיל פרק נשים ביבמות הכא אתחולי פורענותא לא מתחלינן ואדרבה היה לנו לתחיל קדושין וכתובות וגיטין ואח"כ יבמות. ונראה משום דכתיב והיה אמונת עתך חוסן ישועות ואמרו עתך זה פרק מועד חוסן זה פרק נשים וא"כ פרק נשים הוא בתר פרק מועד דמסיים במסכת מועד קטן ב) דהוי פורענותא לכך התחיל פרק נשים במסכת יבמות ומסמיך פורענותא לפורענותא כדאמרינן פרק השותפין דמסמיך מלכים לקוראים פורענות לירמיה דכליה פורענות. ג) אי נמי מפרש תחלה אחו אשה אסורה ואחיו אשה מותרת והכל מפרש כולהו מילי דנשים. ועוד י"ל משום דהיא מלאה לאשורה שתירצה נשים כדכתיב בתחר דיבם לאחר שמת אחיך ב) דקדוק א) ועוד י"ל משום דבעי למתני לקמן שם עריות חמותו מאלו קרי להו נשים ס"ב לא מלי למתני עריות משום דאי הוה מני עריות לא הוה ידעינן למעוטי דרב ורב אחי דאיכא למימר דהאי דלא מני להו משום דלאי עריות ניהו לכך תנא חמש עשרה נשים: ב) א"נ לקמן רוצה לומר הכי נשואין קמיירי כלומר במקום דשייך נשואין קמיירי אבל במקום דלא שייך רק אוסרין לא קמיירי וכתו שייכא בנשואין וא"כ קמיירי בה מתני' וא"ת מנא לן הא דפרים בין ממנו בין מאחר דלמא דווקא אשה וכתה אבל לא כתו ואין לומר דעקא ליה מכל שכן הא אחריני כפ"ב אין עושין מן הדין גבי אחותו דלא ילפינן בת אביו וכת אמו מכ"ש דבת אביו אז בת אמו. וי"ל שאני (הכא) (התם) דכתיב מולדת כיון אי מולדת מון ומתרגמינן בת אחיך דילדה מן אביך מן אחתא אחריא אי בת אמך דאיתילדא מנבר אחרן. משמע דקרא לא מייירי רק בבת אביו אי בת אמו לאוד אבל הכא לא מתיב מעטא ול"ל שפיר נפקא לן בתו מאשתו מכ"ש דבת אשתו שאינה כתו יאין זה רק גלוי מלתא בעלמא ג) דיליה משמע בכל ענין: ג) והשתא בירושלמי זקן שאבל מלב מי מדשיו שתייב כרת פירוש משום שבבר עבר חמשים ומשני דמית פתאום וכו' ומאי פריך לימא שאניו יהיו נכרתים לפירוש הקונטרס דכרת הוי כמו ערירי אבל לפירוש דפרישית ניחא ויש לתמוה דמיירי התם בלאו לו בנים לו שים לו בנים גדולים ד) שאין מתים בעון אביהם לפי שאין אחוזים מעשה אבותיהם כדיהם וכו לא חי להו לחולה. ועוד יש להגיה [דאיתו] מדאמרינן במר"ק כי הרוגים בן חמשים עבירנא יומא עבא לרבנן דאמרינן בשיקולא מכרת ופרק התם נהי דנפק

מ) עי' כתוס' במר"ק כח: ד"ה כלא המות שסתרו בן בשם הבא ר' יעקב מאוליינס. נ) עי' בהקדמת התר"ש לסדר נשים. ס) עי' סנהדרין דף ע"ו ע"ש. ד) עי' בשפת דף כה בתוס' ד"ה כרת שאולו בן.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com